

PRIKAZI I OSVRTI

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu historiju

Broj 46, godina XXIII
novembar, 2018. [str. 145-147]

© Monos 2018

Mirza Džananović, *Grad u dimnjacima – Urbanizacija Zenice od 1945. do 1990. godine*

*Udruženje za zaštitu intelektualnih i
kulturnih vrijednosti “Zjenica”, Zenica,
2017.*

Autor knjige je rođeni Zeničanin i jedan od najmlađih doktora nauka u Bosni i Hercegovini (rođen 1989. godine, doktorirao 2017). Bavi se prvenstveno historijom Bosne i Hercegovine u komunističkoj Jugoslaviji s naglaskom na lokalnu historiju – mikrohistoriju Zenice u kojoj živi i radi.

Knjiga predstavlja jedno od pionirskih djela u izučavanju ovog dijela naše historije. Obuhvata segment urbane historije Bosne i Hercegovine u socijalističkom razdoblju, koja je tek u povojima i čija kapitalna djela tek možemo očekivati. Zbog toga ovo istraživanje dodatno dobija na značaju jer se bavi temama koje su skoro neobrađene u našoj historiografiji. Izloženo je na 198 stranica pisanog teksta, obogaćenog jedinstvenim fotografijama (11 – 209. strana), s korisnim dodatkom hronologije događaja na 7 strana (210 – 216. strana), izvorima i bibliografijom na 7 strana (217 – 223. strana) te recenzijama uglednih profesora dr. Husnije Kamberovića, dr. Saliha Jalimama i dr. Faruka Kozića (224 – 233. strana).

Autor je knjigu koncipirao hronološki, započevši svoje izlaganje od 1945. godine, uz kraći uvod i osvrt na urbanizaciju i pojam urbanizacije, te na generalne urbanističke planove, dajući tako čitaocu teorijsku osnova za daljnje razumijevanje teksta (11 – 44. strana). Dalje, autor slijedi hronologiju koju mu diktiraju izvori, te se bazira na tri osnovna aspekta urbanizacije; 1. Generalni aspekt–urbanizacija Zenice 1956. – 1969. godine, 2. Stambena izgradnja u Zenici 1956. – 1969. godine i

3. Komunalna izgradnja 1956. do 1969. godine (44 – 119. strana), što ujedno čini i prvu trećinu rada. I u nastavku se poglavlja redaju hronološki; 1. Urbanizacija Zenice od 1969. do 1978. godine, 2. Stambena izgradnja u Zenici od 1969. do 1978. godine i 3. Komunalna izgradnja u Zenici od 1969. do 1978. godine (119. – 129. strana), te pod istim naslovim obuhvata i godine 1978 – 1990. (strana 157 – 168). U okviru ova tri temata, autor je obuhvatio sve ključne segmente urbanizacije i svakodnevnog života; saobraćaj, vodovod, zaštita životne sredine, uklanjanje neuslovnih objekata, održavanje stambenog fonda, administracija, socijalna zaštita, trgovinu, školstvo, sport, posljedice urbanizacije na život stanovništva. Svaka od ovih tema je posebno obrađena u sklopu 3 glavne teme i hronološki se i ove “manje” teme slažu s glavnim, tako da čitalac u svakom momentu ima osjećaj o tačnom vremenu u kojem se “kreće” autor. Stoga je djelo lako razumljivo ne samo stručnjacima koji se bave historijom, nego i onima koji o tome znaju nešto manje. Stoga, bez ikakve dileme možemo zaključiti da je ova knjiga namijenjena ne samo stručnjacima, nego svima onima koji se zanimaju historijom i mikrohistorijom Zenice, a posebno Zeničanima, koji će u njoj pronaći nevjerojatno zanimljive priče o rađanju grada koji je po mnogo čemu poseban.

Dalje slijedi nešto duži zaključak u kojem autor daje smjernice i preporuke budućim istraživačima ove teme (strana 201 – 210), i vrlo korisna hronologija događaja (210 – 217), te izvori i literatura (217 – 224).

Ovakav koncept djela, omogućio je autoru vrlo precizno, ali i sveobuhvatno izlaganje, koje čitaoca upravo zbog svoje sveobuhvatnosti nikad ne ostavlja u “pat – poziciji”. Npr. onaj koga interesuje historija sporta u Zenici, vrlo lako će preći na dio o sportu i tu naći sve podatke koji ga interesuju; o uspjesima FK Čelik, boksu, atletici itd. Ukoliko interes čitaoca više obuhvata obrazovanje ili kulturu, vrlo lako može pronaći podatke o tome u po-

glavljinama pod tim naslovom. Kroz historiju grada, autor čitaocima pruža i obilje biografskih podataka osoba koje su na neki način ostavile traga u urbanizaciji Zenice, ali i “biografske podatke” o velikim firmama koje su doprinijele urbanizaciji i izgradnji Zenice. Tako npr. u djelu možemo pronaći biografiju poznatog arhitekta Karla Kužatka, ili npr. kraću historiju velikog zeničkog preduzeća “Izgradnja”. Upravo ovaj dodatak djelu čitaoca dodatno približava vremenu o kojem se govori što i jeste jedan od glavnih ciljeva svakog historijskog rada.

Posebno bogatstvo ovog djela leži u njegovom fotografskom materijalu. Autor je na ukupno 25 stranica, nakon svakog poglavlja dodao i fotografije (ukupno 50), koje će svakog čitaoca nakratko vratiti u vrijeme o kojem autor govori, te mu dodatno približiti rast i razvoj Zenice.

Osim svega navedenog, autoru moramo zahvaliti što je otvorio jednu temu koja je općenito u bosanskohercegovačkoj historiografiji zanemarena, te je ovom knjigom dao veliki doprinos izučavanju socijalističke urbanizacije u Bosni i Hercegovini – procesa koji je ostavio duboke posljedice, a koje se itekako osjećaju i danas. Stoga, knjigu mogu koristiti prvenstveno historičari koji se bave urbanom historijom Bosne i Hercegovine, ali također i oni historičari koje zanima lokalna ili mikrohistorija. Međutim, kako je autor mnogo prostora posvetio i drugim temama; sportu, obrazovanju, komunalnoj izgradnji, itd, ova knjiga može poslužiti i onima koje zanima historija sporta, arhitekture, obrazovanja itd. Knjiga predstavlja svojevrsan obrazac po kojem bi autori trebali da pišu svoje radove, vezane za socijalističku urbanizaciju. Naslov “Grad u dimnjacima – Urbanizacija Zenice od 1945. do 1990. godine” potpuno odgovara sadržaju rada te autor, uz aspekt urbanizacije, uspješno prikazuje i rast i razvoj zeničke industrije, koja je i danas zaštitni znak Zenice. Stoga je ovo djelo interesantno i ekonomistima te ekologima jer

je autor također aktualizirao aspekt ekohistorije pišući o zagađenju, hroničnim bolestima itd, što ovo djelo svrstava u moderne tokove europske historiografije.

Važno je napomenuti da je autor ovim djelom napravio važan korak u historiografskom smislu, a to je upotreba lokalnog sedmičnika "Naša Riječ" kao temeljnog izvora za svoj rad. List izlazi od 1956. godine i bavi se svim aspektima života zeničkog kraja. U njemu se mogu naći i članci istaknutih po-

litičkih djelatnika, intelektualaca, sportista, itd, koji su često iznosili kritičke stavove prema određenim problemima. Važno je naglasiti da je autor prvi koji je ovaj list iskoristio u ovolikoj mjeri kao podlogu za svoj rad, te tako dao podsticaj i drugim autorima da se više koriste ovim izvorom u svojim istraživanjima.

Senaid Bolić